

УДК 346.2

Мірошников І.О., аспірант спеціальності 184 Гірництво,
Науковий керівник: Потіп М.М. д.ю.н, професор кафедри ЦГЕП
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИДОБУТКУ МОЛІБДЕНУ В УКРАЇНІ

За загальними світовими уявленнями молібден вважається стратегічною сировиною за всіма ознаками. До яких належить економічна цінність в сталому розвитку та опіка державних органів питаннями його видобутку та шляхами до кінцевої продукції.

Згідно існуючого Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» на державному рівні визнано цінність молібдену, але терміни його виконання порушуються. В Україні наявні проблеми з одержанням стратегічної сировини власного видобутку.

З метою усунення недоліків українського законодавства було вивчено закордонний досвід країн, які видобувають молібден.

Молібден у вигляді мінералу молібденіт має специфічні властивості металевої руди. До цього належить поліметалічна особливість молібденових руд, тобто з молібденової руди вилучають інші стратегічні метали. В залежності від природних обставин це можуть бути вольфрам, уран, мідь, золото, срібло та інші. Це значно ускладнює технологію збагачення таких руд та потребує безпосереднього втручання головних державних органів. Наприклад, при вилучанні урану форма власності гірничого підприємства може бути тільки державною. При вилучанні золота та срібла потрібні особливе технологічне забезпечення підприємства реагентами вітчизняного виробництва та спеціальним охоронним режимом. Ці обставини значно відрізняють молібденову руду від, наприклад, залізної, що традиційно видобувається в Україні. Вимагають залучення зусиль Прем'єр міністра та Президента.

Згідно з світової практики молібденове підприємство може бути або цілком державним, або умовно приватним.

Молібденовий рудник в якому вилучають уран може бути тільки державним та інших форм власності не існує в світі. Розвідка, експлуатація та закриття рудника відбуваються за державний кошт, виготовлена продукція належить державі, напрям реалізації продукції визначають державні установи.

Умовно приватні молібденові гірничі підприємство утворюється за задумом держави з ціллю виконання деяких складних для держави питань. Тобто організація праці на державному підприємстві хронічно поступається приватному з мотивації персоналу і держава дотримується цілі зниження витрат передає (продає) підприємство в приватну власність. Юридично таке підприємство приватне, а фактично заневолене багатьма обмеженнями. Означене підприємство не має самовільно проводити розвідку запасів руди, тобто таку розвідку виконують державні органи за кошти приватного власника (надрокористувача). Також надрокористувач може самостійно обирати покупця своєї продукції, але за кількістю, якістю та термінами встановлені державою в контрактах. В цих контрактах на довготривалий термін держав виступає покупцем всієї або майже всієї виготовленої продукції. Так як надрокористувач зобов'язаний подавати до держави фінансову звітність, з якої державі заздалегідь відомі плани та собівартість продукції, то надрокористувача підтримують в належній фінансовій огорожі. З одного боку надрокористувач не повинен отримувати високі статки, бо тоді держава буде витрачати свої статки. З іншого боку, у разі відсутності матеріальної мотивації у

приватного власника втратиться сенс його залучення державою до видобутку та переробки корисної копалини.

В якості прикладу успішного умовно приватного молібденового гірничого підприємства наведу Сан-Мануель округу Пінал, штата Аризона, США.

До 1942 р. відбувалась зміна власників земельної ділянки, на який згодом розпочнеться працювати гірниче підприємство, що отримає назву Сан-Мануель. Занепокоєння з переходу прав власності було обумовлено наявним покладом мідної руди, а також реальністю перспективи отримання доходів, які ґрунтувалися на прикладах діючих підприємств навколо. В 1942 р. власники звернулися до Фінансової корпорації реконструкції США (ФКР) за кредитом на розвиток.

Відомо, що ФКР являла собою підрозділ установи Федеральна резервна система, тобто фінансової установи побудованої на принципах приватного капіталу. ФКР було утворено в складних економічних обставинах 1932 р. президентом США Гербертом Гувером. У підзаголовку закону вказувалась мета ФКР: «надавати кошти екстреного фінансування фінансовим установам, надавати допомогу у фінансуванні сільського господарства, торгівлі та промисловості...».

ФКР звернулася по експертну оцінку до Геологічної служби США. Державні геологи оглянули місце земельної ділянки та надали позитивну експертну оцінку. Кредит було надано та державні геологи за кошти власників виконали програму розвідувального буріння на суму близько 100 тис. дол. Позитивні результати розвідувального буріння дозволили власникам об'єднатись з досвідною видобувною компанією Magma Copper Co. для зусиль по підготовки до видобутку. Було створено San Manuel Copper Corp у вигляді дочірньої компанії Magma Copper Co.

Компанія Magma Copper витратила близько 10 мільйонів доларів США в Сан-Мануель, перш ніж отримати урядовий кредит у 1952 році.

Контракт позики з ФКР був укладений 14 липня 1952 року, згідно з яким було створено кредитний фонд у розмірі 94 мільйони доларів із 5-відсотковою ставкою для розвитку шахти та будівництва об'єктів. Контракт передбачав, що все майно San Manuel Copper Corp буде передане під заставу, що компанія інвестує додаткові 8 мільйонів доларів, перш ніж зняти кошти з кредитного фонду, і що попередньо буде побудована міська ділянка з 1000 одиниць житла з комунікаціями, ринками, школами та так далі. Місто було побудовано згідно контракту та отримало назву Сан-Мануель.

Згідно з річним звітом акціонерів за 1958 рік, державна позика становила 76,75 млн доларів США станом на 31 грудня 1958 року; це було значно менше, ніж дозволено позика в 94 мільйони доларів.

Агентство закупівель оборонних матеріалів підписало контракт 29 серпня 1952 року, згідно з яким уряд погодився придбати у San Manuel Copper Corp. 347 500 тонн міді за 24 центи за фунт із перших 365 000 тонн вироблених і 15 330 тонн молібденітового концентрату за 60 центів за фунт з перших 16 060 вироблених тонн. Ціни підлягали коригуванню з підвищенням заробітної плати та вартості матеріалів. San Manuel Copper Corp могла продавати свою продукцію на відкритому ринку, коли ціни були вищими за контрактні. З січня по жовтень 1958 року, коли ціна контракту була вищою за ринкову, San Manuel Copper Corp продавала свою мідь виключно уряду за договірною ціною 27,05 центів за фунт.

Початок промислового видобутку відбувся у 1956 році. Підприємство було здатне обробляти понад 33 000 тон руди на день. Середнє вилучання з руди за перші три роки становило: 6,030 кг/т для міді; 0,073 кг/т для сульфїду молібдену; 0,642 г/т для срібла; 0,043 г/т для золота.

Відсутність розбудови молібденової промисловості України обумовлена недоліками законодавства, що проявляється у вигляді відсутності залучення приватного капіталу до вирішення державних проблем. Якщо в родовищах відсутній уран, то

приватний капітал можливо залучити безпосередньо до видобутку молібдену. У сучасному вигляді законодавство України наділяє надрокористувача обов'язками та не достатньо наділяє його правами. У випадку надрокористування молібденових родовищ прийнято обмежувати його в правах за виключенням гарантованого права на отримання доходів. Гарантувати приватному капіталу та надрокористувачу отримувати дохід можливо за умов придбання державою всіх або майже всіх обсягів металевої продукції по цінах не нижче ринкових.

Перелік посилань

1. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року: Закон України від 10.06.2012 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 44, ст.457
2. Form 10-K. Exact name of registrant as specified in its charter: Freeport-McMoRan Inc. United States Securites and Exchange Comission Washington, February 15, 2024. 189 p.
3. Dale V. Mining, milling, and smelting methods, San Manuel Copper Corp., Pinal County, Ariz. Washington : U.S. Dept, of the Interior, Bureau of Mines, 1962.